

Nr 246

Av herr **Anderberg m. fl.**, *angående ändrade övergångsbestämmelser rörande statsbidragen till driftkostnader för det allmänna skolväsendet.*

Enligt riksdagens beslut år 1957 (prop. 112; SU 91, rskr 239) har en omläggning av statsbidragsgivningen till vissa av kommunernas driftutgifter genomförts fr. o. m. den 1 juli 1958. Omläggningen innebär, att ett stort antal speciella driftbidrag i huvudsak på skolväsendets område ersättes av ett enhetligt reglerat statsbidrag till driftkostnader för det allmänna skolväsendet. Riksdagens beslut avsåg endast en teknisk omläggning av statsbidragsgivningen i syfte att förenkla densamma. Beslutet förutsatte, att kommunerna skulle erhålla ett totalt statsstöd av i stort sett samma storlek som enligt tidigare gällande bidragssystem.

Emellertid har övergångsbestämmelserna till det nya statsbidragssystemet utformats på sådant sätt, att kommunerna under åren 1959 och 1960 skulle komma att i förhållande till tidigare år åsamkas en kännbar minskning av statsstödet för den ifrågavarande verksamheten. Detta sammanhänger med att man för att ernå enhetlighet i utbetalningssättet för det nya statsbidraget måste övergå från tidigare efterskottsreglering till förskottsreglering av det statsbidrag, som hittills utgått till avlöning åt övningslärare vid folkskolan. En dylik övergång från efterskottsreglering till förskottsreglering borde logiskt sett innebära, att kommunerna vid övergångstillfället erhöles dels det innestående statsbidraget för föregående redovisningsår och dels förskott å statsbidraget för löpande redovisningsår. För att undvika den utgiftsbelastning, som därigenom skulle uppstå för statsverket under övergångsåret, har i statsverkspropositionen för 1958/59 förordats en regel av den innebörden, att under budgetåret 1958/59, då kommunerna uppbär övningslärarbidraget för redovisningsåret 1957/58 helt i efterskott, intet särskilt förskott utbetalas avseende övningslärarbidraget, men att ett belopp motsvarande detta förskott (=90 % av 1957/58 års övningslärarbidrag; dvs. 90 % av cirka 50 milj. kronor) avräknas under budgetåret 1959/60 vid slutreglering av det nya statsbidraget för redovisningsåret 1958/59. Detta innebär att kommunerna under budgetåret 1959/60 kommer att vidkännas ett fiktivt »förskottsavdrag» med ett belopp å cirka 45 milj. kronor trots att kommunerna aldrig uppburit ifrågavarande belopp såsom förskott. Såsom motivering för en dylik åtgärd framhöll departementschefen, att denna skulle utgöra »en åtgärd av närmast teknisk natur, som — då ju här är fråga om en kontinuerlig verksamhet — icke

har någon betydelse för den löpande kostnadsfördelningen mellan stat och kommun beträffande här ifrågavarande utgifter».

Förutsatt att åtgärden icke påverkade den löpande kostnadsfördelningen mellan stat och kommun, skulle vi icke haft någon erinran däremot. Emellertid har det visat sig, att en dylik övergångsanordning skulle medföra en direkt merbelastning på kommunerna i förhållande till tidigare å cirka 22,5 milj. kronor, dvs. hälften av det ovannämnda fiktiva avdragsbeloppet. Av denna merbelastning på kommunernas ekonomi skulle cirka 10 milj. kronor falla på år 1959 och cirka 12,5 milj. kronor på år 1960. Detta har sin grund i att kommunerna i motsats till statsverket har kalenderåret som redovisningsår.

Följande exempel kan anföras för att belysa de ogynnsamma och icke avsedda verkningar, som övergångsanordningen skulle få för en kommun: Under år 1957, då det tidigare statsbidragssystemet gällde under hela året, erhöll kommunen i statsbidrag till avlönande av folk- och småskollärare samt övningslärare tillhopa 660 000 kronor. Kommunen uppbar under år 1958 statsbidrag med samma belopp, nämligen dels statsbidrag för avlönande av folk- och småskollärare med 600 000 kronor och dels statsbidrag för avlönande av övningslärare med 60 000 kronor. Under år 1959 erhåller kommunen i statsbidrag för samma verksamhet tillhopa 648 000 kronor. Minskningen utgöres av ett fiktivt avdragsbelopp å 54 000 kronor, som med 42 000 kronor uppväges av under andra halvåret 1959 verkställda förskottsutbetalningar, avseende redovisningsåret 1959/60; kommunens direkta inkomstminskning utgör alltså 12 000 kronor för år 1959. Detta belopp motsvaras för hela riket av cirka 10 milj. kronor. Under år 1960 erhåller kommunen ett motsvarande statsbidragsbelopp å 645 000 kronor. Den direkta inkomstminskningen utgör alltså för år 1960 15 000 kronor och beror på att i april 1960 göres en reglering av de förskottsutbetalningar för redovisningsåret 1959/60, som verkställdes under andra halvåret 1959. Denna belastning på kommunerna under år 1960 motsvaras för hela riket av cirka 12,5 milj. kronor. År 1961 upphör verkningarna av övergångsanordningen och kommunen erhåller samma statsbidragsbelopp som åren 1957 och 1958, dvs. 660 000 kronor.

Då kommunerna på goda grunder och i enlighet med det inledningsvis nämnda riksdagsbeslutet av år 1957 räknat med beloppsmässigt oförändrat statsstöd till sina kostnader för den här ifrågavarande verksamheten, finner vi det erforderligt att sådan ändring av övergångsbestämmelserna vidtages, att den ovan påvisade och icke avsedda merbelastningen på kommunernas ekonomi under åren 1959 och 1960 elimineras. Vi anser det nämligen otillfredsställande att kommunerna skulle belastas med direkta merkostnader i samband med en sådan teknisk omläggning av statsbidragssystemet, som i riksdagens beslut klart och tydligt förutsatts i princip skola medföra ett beloppsmässigt oförändrat statsstöd till verksamheten i fråga.

Den erforderliga ändringen synes enklast kunna ske på så sätt, att det extra avdrag, som under budgetåret 1959/60 skulle ske vid slutregleringen av det nya statsbidraget för redovisningsåret 1958/59, reduceras från 90 % till 45 % av 1957/58 års statsbidrag till avlönande av övningslärare vid folkskolan, dvs. från tillhopa cirka 45 milj. kronor till cirka 22,5 milj. kronor. Samtidigt synes det då lämpligt att fördela förskottsutbetalningarna för övningslärarbidraget under redovisningsåret 1959/60 efter samma grunder som gäller för bidraget till avlönande av folk- och småskollärare m. m. Genom vidtagande av dessa ändringar kommer kommunerna även under övergångstiden att i princip erhålla beloppsmässigt samma statsstöd till den här ifrågakvarande verksamheten som enligt tidigare gällande bidragssystem; således i överensstämmelse med de utgångspunkter, som var vägledande för 1957 års riksdagsbeslut om statsbidragssystemets omläggning.

Med hänvisning till vad här anförts hemställes,

att riksdagen måtte besluta om sådan ändring av övergångsbestämmelserna beträffande statsbidrag till driftkostnader för det allmänna skolväsendet att ovan påvisade icke avsedda ogynnsamma verkningar för kommunerna elimineras.

Stockholm den 27 januari 1959

Rud. Anderberg

Hjalmar Nilsson

Per Jacobsson

Olof Pålsson

Carl-Albert Anderson

Sten Söderberg

Lars Lindahl

Eric Mossberger

Nils G. Strandler

Edvin Thun

Thore Sörlin

Johan Persson